

Hřebenové
stezky
využívají
i vlci

Vlčí azyl

Naše jarní cesta za slovenskými vlky již trvala řadu dní. Nakonec jsme se z úchvatné Muránské planiny přesunuli na Šariš. Stoupali jsme promáčenou bujnou vegetací strmě vzhůru a májový liják po suchém jaru štědře hasil žízeň horského lesa.

Z okraje mýtin nás bedlivě sledovali moudrýma velikýma očima urostlí karpatský jeleni a na jedné z nich jsme v husté trávě dokonce našli starý zlomený paroh ohryzaný hlodavci. Silný vítr sháněl mraky do údolí jak nerudný pastýř své zdivočelé stádo a vrhal nám za límce pečlivě zapnutých bund ledovou sprchu. V sedle Lysina déšť zeslábl a vítr zesílil, a nám projelo po zádech nepřijemné mrazení. Mí zmáčení aljašští malamuti však v pohodě oddychovali s vyplazenými jazyky a pohodlně si ustlali v mokré trávě. V husté mlze kolem nás se v bláznivém vichru klátily jalovce. A náhle - jako když se v divadle rozhrne opona - se mlha potrhala a nám se otev-

řel široký - zelený - rozhled. Příroda explodovala chlorofylem... „Smokies,“ vydechl údivem můj zcestovalý kamarád, který fotografoval ve většině severoamerických národních parků. Všude kolem nás stoupaly cáry mlh, jako chocholy dýmajících sopek, jako ohňové signály lesních národů pohanských dob. Ne, kolem nás se do daleka neprotíraly americké Smoky Mountains, nýbrž slovenské pohoří Čergov...

ČERGOV

Téměř nenarušená příroda Čergova se nalézá v regionu Šariš. Obývají ho velké evropské šelmy - medvěd, vlk a rys - a hnízdí zde i vzácní orli skalní i křiklaví.

Všude kolem dokola, kam až dosáhl náš zrak, se vlnily hřebeny slovenských hor. Tíše, pokojně, věčně. Nebyl to kámen vržený na hladinu jezera - kdy kruhy na vodě se po chvíli utiší; tady zelené vlny setrvávaly jako... jako jistota. Seděl jsem na plochem balvanu a nemohl nasycit hladové oči. Maně jsem si vybavoval slova Hany Rysové a Václava Cílka z úvodu jejich knihy Tichý břeh světa: „Všude kolem nás a právě teď vítězí rychlost nad pomalým pohybem, hluk přehlušuje ticho a politika vítězí nad kulturou. Ale při pohledu do minulosti to není pravda. V delším časovém období zůstává z pyšné a brutální historie sediment úsměvu, klidu a jakési tíže. Jak je to možné, nevíme. Při pohledu do minulosti vzpomínáme na hudebníky a básníky, ne na bankéře a policejní náčelníky. Jméno významného a mocného cenzora si nakonec připomeneme jenom proto, že kdysi bránil Máchovu Máji. Stěží si vzpomeneme na dvě tři jména ministrů, kteří vládli před dvaceti či třiceti lety, ale knih, filmů a melodií z té doby známe desítky.“
Polský básník Jerzy Harasymowicz vydal v roce 1957 básnickou sbírku Návrat do krajiny lahodnosti. Myslím, že jsme zde na Čergovu onu krajinu našli...

VLČIA...

Že vlci v pohoří Čergova skutečně žijí,

jsme měli zjistit záhy přímo na hřebenevé stezce: trůnil na ní totiž vlčí trus - dva válce plné jelení srsti. Pěšina nás za chvíli dovedla na vrchol Velké Javoriny (1098,7 m n. m.). Těsně pod Javorinou se již nachází skutečná rarita: první soukromá rezervace s názvem Vlčia. Její vznik má neobvyčejnou a zajímavou historii; posuďte sami...

Vesnice Tulčík neleží ve španělském kraji La Mancha, najdeme ji jen několik kilometrů od Prešova. Přesto se sny, které se zrodily v hlavách členů Lesoochranárskeho zoskupenia VLK (sídlícího právě v Tulčíku) až nápadně podobají snům důmyslného rytíře dona Quijota. Před mnoha lety iniciovalo „zoskupenie“ VLK (kromě mnoha dalších ekologických aktivit - často nepohodlných a nestravitelných pro oficiální vládní orgány) peněžní sbírku nazvanou Kúp si svoj strom. Prvního dubna 2004 se pábitelský sen ekologů stal skutečností: díky přispěvatelům ze Slovenska a dalších osmnácti zemí světa mohlo být zakoupeno území o rozloze 21,4 hektaru, na němž byla vyhlášena první soukromá rezervace, nesoucí hrdé jméno Vlčia. „Rezervace se nachází v jedlobukovém stodvacetiletém lese,“ napsal mi v e-mailu šéf Lesoochranárskeho zoskupenia VLK ing. Juraj Lukáč. „Peněžní sbírka Kúp si svoj strom nadále pokračuje; naším cílem je Vlčiu stále rozšiřovat. Naším ideálem je dosáhnout přísně chráněné rozlohy 5000 hektarů. V současné době žije v rezervaci pětičlenná smečka vlků, dva rysové a jeden medvěd, loví tu orel skalní a tři orlové křiklaví. Je však třeba si uvědomit, že smečka vlků v Karpatech potřebuje ke svému životu 5000 hektarů - tj. 50 km čtverečních (to je rozloha typického teritoria; v extrémních případech však může teritorium smečky mít až 30 000 hektarů - tj. 300 km čtverečních). Medvědovi zpravidla stačí okolo 800 až 2000 hektarů a rysovi na Čergovu asi 1000 hektarů. Z těchto čísel je zřejmé, že našich 21,4

Vlčí trus

Čerchov je pro vlky vhodným biotopem

hektaru je jen malou částí bioregionu velkých šelem na Čergovu.“

Lesoochranárske zoskupenie VLK nemá na Slovensku pouze samé příznivce, spíše naopak. (I do českých médií letos vstoupilo „zoskupenie“ například svým nekompromisním bojem o ochranu Tiché doliny ve Vysokých Tatrách proti těžbě kalamitního dřeva schválené slovenskou vládou.) Svým zásadovým ochrannářským postojem a nesmlouvavými přístupy je VLK často trnem v oku některým - k přírodě nešetrným - podnikatelským postupům. Za zmínku jistě stojí i další aktivity tohoto „zoskupenia“ - například vydavatelská činnost jejich nakladatelství Abies, které vydalo již řadu vynikajících knižních titulů zejména s ekologickou (i kynologickou) tematikou.

BAMBI VERSUS MOTORKÁŘI

Krásné přírodní partie nás dovedly až k útulné turistické chatě Čergov. Tady jsme byli nuceni přitáhnout svým malamutům vodítka: vousatý chatár právě pobíhal s velkou lahví mléka zakončenou dudlíkem za temperamentním jelením kolouchem, který jako by z oka vypadl filmovému Bambimu. „Přinesly nám ho děti a naše fenka bernardýna ho téměř adoptovala,“ pochlubila se novým přírůstkem do rodiny blondatá chatárka. Vzali jsme zavděk občerstvením a pochvalovali si opékanou klobásku, žejdlík piva i božský klid. „To máte vidět o víkend,“ vrátila nás na zem půvabná čtyřicátnice. „Jezdí sem party mladých na terén-

ních motorkách. Zákazy pro ně neplatí... To víte - zlatá mládež,“ posteskla si s povzdechem. „Všichni jsme si prý rovni, ale někteří jsou holt ještě rovnější...“

BALET NA NEBI

I u osady Amrušovce jsme objevili čerstvý vlčí trus, dokonce nedaleko posledního stavení. Po dopoledním dešti, kdy se na hřebenech ženili čerti, nebylo ani stopy a mezi mraky už dokonce prosvěcovalo i nesmělé slunce. Hlasité kvorkání nás donutilo zvrátit hlavy: vysoko na obloze pořádala pětice krkavců aviatickou produkci. Jak známo, krkavce nazývají znalci přírody „vlčími ptáky“, jejich mezidruhové přátelství vstoupilo do legend a mýtů přírodních národů; z „paktu a neútočení“, podepsaného kdysi pradávno krkavčím zobanem a vlčím tesákem, mají prospěch oba druhy.

ČERGOVSKÉ NOKTURNO

Až za šera jsme pomalu sestupovali do údolí. Kolem nás pospíchaly průzračné vody potoka Tokáreň. Šepotaly si mezi kameny a na skalních prazích i mezi příbřežní vegetací, která se žíznivě skláněla k hladině potoka z kamenitých břehů. Co jen si mumlaly horské vody chladivým jazykem mezi sevřenými kamennými rty? Tajemnou mantru kamene a vody či slova prastaré, dávno zapomenuté písně? Krk na to nedám, ale skoro bych přísahal, že jsem v zurčení potoka zaslechl závěrečné verše amerického básníka Garyho Snydera z jeho básně Nekonečné říčky a hory ze sbírky Hory a řeky bez konce:

„Staré přízračné hřebeny hor, ponorné řeky se opět

zjeví u zdi a vypovědí svůj příběh.

Vykroč pěšinou, posed v dešti,

rozmlčej inkoust, namoč štětec,

rozviň širokou bílou plochu:

přilož štětec a veď

vlbkou černou linku.

Krok za krokem

pod nobou

země se otáčí.

Říčky a hory nikdy nezůstanou stejné.“

Jaroslav Monte Kvasnica

P. S. Téměř po tři roky jsme se na stránkách našeho časopisu setkávali s „vlčí tematikou“. Autoři projektu Terra luporum (Země vlků) Jaroslav Monte Kvasnica a fotograf Filip Chludil v současné době připravují do tisku žeň své mnohaleté „vlčí práce“, při níž - na cestě za vlky - zbrázdili poslední evropské divočiny. S výsledky úsilí této autorské dvojice se čtenáři budou moci seznámit v jejich připravované knize Krajina s vlky - Rapsodie šedých stínů.

První soukromá rezervace nese jméno Vlčia